

ปัญหาที่พบในงานสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

ผศ. ชัยณพพงษ์ ศรีจันทร์*

ดร. จักรกฤษณ์ โปคาพล**

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุและชี้ปัญหาที่พบในงานวิจัย ทั้งที่เป็นสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จากการที่ผู้เขียนได้สอบงานสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลาย ๆ ครั้ง และหลาย ๆ สถาบัน จะพบปัญหาในงานของนักศึกษาที่ได้นำมาเขียนขอขึ้นสอบสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ในการสอบแต่ละครั้งที่ไม่แตกต่างกัน และแม้ว่ากรรมการในการสอบแต่ละคนมีมาตรฐานของแต่ละท่าน เวลาสอบสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาของนักศึกษาในบางประเด็นต่างกัน แต่ทุกท่านก็มักจะให้ข้อคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ คล้าย ๆ กัน ซึ่งสามารถเขียนเป็นประเด็น เพื่อให้นักศึกษา อาจารย์ผู้ที่ปรึกษา หรือกรรมการสอบได้พิจารณากัน ซึ่งปัญหาที่พบบ่อย ๆ สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นเชิงวิชาการ และประเด็นเนื้อหา ซึ่งประเด็นเนื้อหาสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ 1) การใช้คำ 2) การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 3) การตั้งสมมุติฐาน 4) การนิยามศัพท์ 5) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 6) การสุ่มตัวอย่าง 7) การสรุปผลตาราง 8) การอภิปรายผล และ 9) ข้อเสนอแนะ

คำสำคัญ

สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ปัญหางานสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ เสริมสร้างและพัฒนาทักษะในการทำวิจัย และสามารถนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ดังที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2556) มีปรัชญาว่า ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อองค์ความรู้คู่คุณธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาแผน ก ต้องมีวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต และแผน ข สารนิพนธ์ 6 หน่วยกิต (มมร.วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 2556)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้มีวิชาที่เรียนเกี่ยวกับการทำวิจัย คือ GS5007 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และเพิ่มเติมความรู้และทักษะด้วยการจัด Intensive

* ผู้ช่วยอธิการบดี วิทยาเขตศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

** อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

workshop ในแต่ละภาคเรียน (มมร.วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 2556) เพื่อให้นักศึกษาได้มีความเข้าใจและทักษะมากพอสำหรับการจัดทำงานวิจัยที่ดี และเป็นผลงานวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ

แต่นักศึกษายังมีปัญหาในการทำวิจัย ทั้งในรูปแบบสารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ ไม่ต่างกัน โดยผู้เขียนได้มีโอกาสเป็นกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาหลายครั้ง สามารถสรุปประเด็นปัญหาในการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่พบ นำมาเขียนเพื่อให้นักศึกษาได้ปรับปรุงงานวิจัยของตน และชี้ประเด็นในการพัฒนางานวิชาการนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นปัญหา

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) กล่าวว่า เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งวิทยาการขั้นสูงของประเทศ มีบทบาทสำคัญในการสร้างหรือจัดเตรียมความรู้ให้กับสังคม โดยเฉพาะการสร้างคนที่มีคุณภาพ กระบวนการที่จะนำมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้หนทางหนึ่งคือ การวิจัย จะเห็นได้ว่าสังคมไทยฝากความเจริญก้าวหน้าของประเทศจากบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไว้มาก การที่มหาวิทยาลัยจะผลิตผลงานวิชาการออกมาแต่ละเรื่อง ต้องทรงคุณค่าและมีประโยชน์ นักศึกษา จะต้องตระหนักในเรื่องนี้ไว้ตลอดเวลา การพัฒนางานวิจัยของนักศึกษาจึงถือว่าสำคัญ เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม

งานวิจัยของนักศึกษาที่ต้องตระหนักอย่างมากคือคุณภาพของงาน ดังนั้นงานวิจัยจะมีคุณค่าต้องมีความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย ผู้เขียนจึงระบุและชี้ถึงประเด็นปัญหาของงานวิจัย เพื่อให้ให้นักศึกษาตระหนักและพัฒนางานของตัวเองให้ดีที่สุด ก่อนจะนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ดังนี้

1. ประเด็นวิชาการ

นักศึกษาส่วนใหญ่ทำวิจัยเกี่ยวกับ “งาน” ตามกรอบที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าโดย “นโยบายหรือแนวปฏิบัติของส่วนกลาง/ต้นสังกัด” ซึ่งเป็นประเด็นซ้ำ ๆ กันของนักศึกษา ไม่ค่อยหลากหลาย ไม่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เพียงแต่ได้สภาพพื้นที่ต่างกันไป แล้วแต่สถานที่ที่นักศึกษาทำงาน และยึดแบบทฤษฎีเดียวกันใช้ในการทำงานวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโท ดังที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2556) กล่าวว่า การศึกษาระดับปริญญาโทเน้นการพัฒนาเป็นผู้บริหารระดับกลางและระดับต้น มีบทบาทหน้าที่ในการนำนโยบายของส่วนกลางหรือต้นสังกัดไปปฏิบัติ การวิจัยเพื่อให้ทราบถึงระดับมากน้อยของการปฏิบัติ ก็เป็นการหาจุดอ่อนจุดแข็ง และแนวทางเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานให้ดีขึ้นแต่อาจมีปัญหาบางประการ เช่น กรอบของ “งาน” ที่ส่วนกลาง/ต้นสังกัดกำหนดไว้ อาจมีไม่มาก ส่วนใหญ่เป็น routine work นักศึกษาจะวนเวียนทำวิจัยแต่ในงานนั้น “ซ้ำๆ” กัน จนไม่เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นในวงการวิจัยทางการบริหาร การศึกษา มีข้อสังเกตว่า บางรายเกรงจะว่ามีการทำซ้ำๆ แก่ปัญหาโดยเปลี่ยนจากการศึกษา “ความเห็น” เป็นการศึกษา “ความพึงพอใจ” ในงานนั้นๆ แทน ก็ถือว่ายังเป็นการทำวิจัย “ซ้ำๆ” อยู่ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ตัวนักศึกษาเองจะ “ขาดโอกาส” พัฒนา “ทักษะเชิงวิชาการ” การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และ

สังเคราะห์สร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา ทั้งจาก “ตำรา” และจาก “อินเทอร์เน็ต” เพราะในการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 นั้น นักศึกษาเพียงเอารายละเอียดของ “งาน” ตามที่ส่วนกลางหรือต้นสังกัดกำหนดมาพิมพ์ใส่ไว้เท่านั้น ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมา สอดคล้องกับที่ ไพฑูรย์สินลาธน์ (2548) ได้สะท้อนสภาพการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาในบทความ เรื่อง “ก้าวสู่การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน” ในวารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ว่า สภาพการณ์ทางการศึกษาที่เห็นชัดเจน และเป็นมาตลอดอันยาวนาน รวมทั้งยังเกิดอย่างต่อเนื่องก็คือแนวคิด ข้อความรู้รวมทั้งสิ่งที่เราศึกษากันในวงการศึกษไทยจะเป็นแนวคิดที่มีฐานมาจากต่างประเทศเป็นหลักสำคัญ ถึงแม้จะมีความจำเป็นในระดับหนึ่งในการเรียนรู้เรื่องของแต่ละประเทศแต่เป็นต่างประเทศในลักษณะกระแสดียว เป็นกระแสของตะวันตกเป็นหลัก ถ้าเราเพียงแต่เกาะและยึดโยงอยู่กับสิ่งเหล่านี้อยู่ตลอดเวลาไม่มีแนวอื่นมาเทียบเคียง ในที่สุดเราก็จะเดินตามเส้นทางและแนวคิดของเขา

ดังนั้นเราควรกระตุ้น จูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาสนใจ “ทฤษฎีใหม่/วิสัยทัศน์ใหม่/แนวโน้มใหม่/กระบวนทัศน์ใหม่” และเลือกประเด็นที่สนใจตั้งแต่ภาคเรียนแรก แล้วเปิดโอกาสให้มีการศึกษาค้นคว้าใน “เชิงลึก” ในประเด็นที่สนใจอย่างจริงจัง อย่างเป็นระบบ และอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน จนถึงขั้นพัฒนาเป็นเค้าโครงวิทยานิพนธ์ได้

2. ประเด็นเนื้อหา

จากการที่ผู้เขียนได้สอบถามสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลาย ๆ ครั้ง และหลาย ๆ สถาบัน จะพบปัญหาในงานของนักศึกษาที่ได้ลงทะเบียนขอขึ้นสอบสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ นักศึกษามีปัญหาในการทำวิจัย ทั้งในรูปแบบสารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ ไม่ต่างกันซึ่งประเด็นเนื้อหาสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1) การใช้คำ

ในงานวิจัยของนักศึกษาจะพบปัญหาบ่อย ๆ คือ การใช้คำไม่คงที่ มีการใช้คำซ้ำซ้อนกัน ใช้คำคนละคำในความหมายเดียวกัน ทำให้คำที่ใช้ในงานวิจัยไม่นิ่งกับไปกลับมา ซึ่งนักศึกษามักจะมองข้าม เช่นบางที่ใช้คำว่า “การบริหารการศึกษา” แต่อีกที่ใช้ “การบริหารจัดการการศึกษา” และที่พบบ่อยที่สุด คือ การใช้ “คำสรุป” ในแต่ละหัวข้อ บางหัวข้อใช้ “สรุปว่า” หรือ “สรุปได้ว่า” บางที่อาจจะใช้ “ดังนั้นจึงสรุปว่า” หรือ “จากที่กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่า” ซึ่งแต่ละหัวข้อไม่เหมือนกัน ทำให้ผู้อ่านงานวิจัย ตั้งข้อสังเกตว่า “มีนัยสำคัญ” อะไรหรือไม่จึงใช้คำไม่เหมือนกัน

2) การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาจริง ๆ แล้วขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้วิจัยแต่ละคน ขึ้นกับทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ของผู้เขียน นักศึกษาส่วนมากจะไม่สามารถระบุประเด็นหรือวางแผนล่วงหน้าว่าจะเขียนประเด็นอะไรบ้าง จึงทำให้เขียนวนไปวนมา และทำให้มีหลายย่อหน้าเกินไป และที่สำคัญที่สุดไม่สามารถนำสู่ปัญหาที่ต้องการศึกษาได้ ผู้เขียนอาจให้แนวคิดในการเขียน

เรียงลำดับความสำคัญจากกว้างไปแคบ โดยยึดจำนวนย่อหน้าตามหัวข้อที่คิดว่าจะเขียน ดังนี้ เช่น ความสำคัญในระดับทฤษฎี ความสำคัญในระดับนโยบาย ความสำคัญในการปฏิบัติ ปัญหาที่เกิดขึ้น และ บทสรุปเหตุผลที่วิจัย หรืออาจจะยึดหัวข้อของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องใน บทที่ 2 ก็ได้

3) การตั้งสมมติฐาน

นักศึกษาที่ทำวิจัยเชิงปริมาณ จะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสมมติฐานเพราะว่า ไม่ได้เรียน สถิติการวิจัยอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดคำถาม ว่าทำไมบางงานวิจัยมีสมมติฐาน และบางงานไม่มี สมมติฐาน ซึ่งจริง ๆ แล้ว สมมติฐานก็นำมาจากวัตถุประสงค์การวิจัยมีส่วนที่จะนำมาตั้งสมมติฐานการวิจัย ก็เฉพาะในส่วนที่มี “การเปรียบเทียบ” เนื่องจากเป็นการใช้สถิติอ้างอิง คือ t-test และ/หรือ F-test การตั้งสมมติฐานการวิจัยซึ่งส่วนมากนำเอา วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มาเขียนเป็นสมมติฐาน และคิดว่าเราศึกษาอะไรบ้าง ก็ตั้งสมมติฐานได้จำนวนข้อเท่าที่เราศึกษา เช่น เปรียบเทียบว่า “ระดับการบริหารสถานศึกษาตาม โครงสร้างการบริหารงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 เมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ อายุ และขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน” ก็สามารถสร้างสมมติฐานได้ 3 ข้อ

4) การนิยามศัพท์

ปัญหาคือนักศึกษานิยามศัพท์ โดยไม่รู้ว่าทำไมต้องนิยามศัพท์ และ นิยามศัพท์มีความสำคัญอย่างไร สังเกตได้ว่านิยามศัพท์ที่นักศึกษาได้มาจากการนำเอาสิ่งที่ผู้วิจัยคนอื่น นิยามไว้ จึงไม่ตรงกับที่ได้สรุปความหมายไว้ในแต่ละหัวข้อของบทที่ 2 หรือบางทีผู้วิจัย ไม่ได้สรุปความหมายของคำ แต่ละหัวข้อไว้เลย ดังนั้นเราจึงต้องเข้าใจถึงความสำคัญของคำศัพท์ที่ต้องทำการนิยามกันก่อน จุดมุ่งหมายในการกำหนด “นิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรนั้น ๆ” เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการ “ทำข้อคำถาม” ในแบบสอบถาม ดังนั้น นิยามศัพท์เฉพาะจะต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ กระชับ ไม่เอนเอียง ไม่น้ำท่วมทุ่ง เน้น concept ที่สำคัญ ๆ คำนิยามศัพท์จึงเป็นสิ่งที่ร้อยรัดงานวิจัยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือให้ผู้อ่านงานวิจัยมีความเข้าใจตรงกัน การได้มาซึ่งศัพท์ที่เรานิยามจึงเกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยรวมของงานวิจัย ซึ่งมาจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยต้องศึกษาเอกสารต่าง ๆ ในลึกซึ้ง และสรุปเป็นแนวคิดของตัวเอง จนเกิดเป็นศัพท์ที่เรานิยามขึ้นมาเพื่อใช้ในงานวิจัยนั้น ๆ

5) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยระดับปริญญาโท ที่ผู้วิจัยจะต้องสร้างเครื่องมือขึ้นใช้เองนั้น การสรุปเนื้อหาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในบทที่ 2 อย่างให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อจะได้องค์ความรู้เป็นของผู้วิจัยเอง หรือเรียกว่าตกผลึก ซึ่งนำมาเป็นคำนิยามศัพท์ นำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และนำไปสู่การสร้างแบบสอบถาม หรือเครื่องมือการวิจัยนั้น ๆ ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะถ้าสิ่งที่ได้ไม่ชัดเจน ก็ทำจะนำไปใช้ไม่ได้ จักรกฤษณ์ โปคาพล (2556) ได้เขียนไว้ในบทความ เรื่องการทบทวนวรรณกรรม: หลักการ

และการใช้ ได้กล่าวว่า หลักการการทบทวนวรรณกรรมนั้น ประกอบด้วย การวิเคราะห์และระบุปัญหาการวิจัย การค้นหาคำสำคัญ และการทบทวนเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

6) การสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาส่วนมากที่เห็นว่าเกิดปัญหาจะเกิดจากการสุ่มแบบ stratified เป็นการยัดประชากรที่ใช้สุ่ม เช่นประชากรที่ใช้ เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน โดยมีการแบ่งกลุ่มตามขนาดโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ จะเกิดการผิดพลาดในการสุ่มจากการที่ ผู้วิจัยมักนำตัวเลขจำนวนประชากรจากกลุ่มต่าง ๆ เข้าสู่ตาราง Krejcie and Morgan แทนที่จะนำตัวเลขประชากรโดยรวมเข้าสู่ตารางสุ่มแทน ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าปกติ

7) การสรุปผลตาราง

ผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 จะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้ 1) สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล 2) ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม 3) ผลการวิเคราะห์สภาพของสิ่งที่ศึกษาแบ่งตามด้าน ต่าง ๆ เช่นการศึกษากิจการบริหารสถานศึกษา ก็จะเป็นการวิเคราะห์สภาพการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป และ 4) เปรียบเทียบจำแนกตามเพศ อายุ และขนาดของโรงเรียน โดยเลือกอธิบายในสิ่งที่สำคัญ ๆ แต่ละด้านในการสรุปตาราง โดยไม่ควรอธิบายทั้งหมด ซึ่งจะทำให้ไม่น่าสนใจ และไม่เห็นความแตกต่างของข้อมูล

8) การอภิปรายผล

การอภิปรายผลเป็นส่วนที่สำคัญมากของงานวิจัย บ่งบอกว่าผู้วิจัยเข้าใจงานของตนเอง และศึกษาทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ มาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยคนอื่นที่ได้ศึกษาไว้ ดังนั้นการอภิปรายผลจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทที่ 2 โดยตรง การอภิปรายผลเหมือนการสรุปเนื้อความด้วยการพรรณนาบรรยายอย่างมีน้ำมีเนื้อ แต่ส่วนมากนักศึกษาจะไม่สามารถบรรยายออกมาร้อยรัดกัน จะออกห้วน ๆ ถึงแม้จะอ้างผลการศึกษาของนักวิจัยคนอื่น ก็ไม่ได้บรรยายถึงเหตุและผลของผลการวิจัยที่ได้ สำหรับประเด็นที่นำมาอภิปรายผลก็ประเด็นที่ว่า “ทำไมด้านนี้มีระดับมาก” ในการอภิปรายผล มี 3 ประเด็น คือ 1) ผลการวิจัยพบว่าอย่างไร 2) ผู้วิจัยคาดว่าอาจเนื่องจากสาเหตุอะไร 3) ผลการวิจัยนี้และเหตุผลที่กล่าวถึงสอดคล้องกับทัศนะหรือผลงานวิจัยของใครบ้างระดับ ป. โท แหล่งอ้างอิงควรประมาณ 3-5 แหล่ง

9) ข้อเสนอแนะ

การให้ข้อเสนอแนะ ควรให้ข้อเสนอแนะ 3 กรณี คือ 1) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปเลยซึ่งข้อค้นพบจากผลการวิจัยมาทีละด้าน ทะละประเด็น คว้าข้อค้นพบ นั้นๆ ควรมีข้อเสนอแนะอย่างไร 2) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ จากข้อค้นพบทั้งหมดนั้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวง สพฐ

สพท. หรือโรงเรียนเอง จะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ควรนำไปใช้อย่างไร 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคตในลักษณะที่เป็นวิจัยต่อยอด หรือเชื่อมโยงกับการวิจัยอื่น

สรุป

สังคมไทยฝากความหวังและอนาคตของประเทศ จากการเป็นผู้นำและเป็นแหล่งวิชาการเพื่อบริการสังคมของมหาวิทยาลัยในประเทศไว้มาก การที่มหาวิทยาลัยจะผลิตผลงานวิชาการออกมาแต่ละเรื่อง ต้องทรงคุณค่าและมีประโยชน์ การพัฒนางานวิจัยของนักศึกษาจึงถือว่าสำคัญ เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม งานวิจัยของนักศึกษาที่ต้องมีคุณภาพ ดังนั้นงานวิจัยจะมีคุณค่าต้องมีความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย ผู้เขียนจึงระบุและชี้ถึงประเด็นปัญหาของงานวิจัยระดับปริญญาโท เพื่อให้ให้นักศึกษาตระหนักและพัฒนางานของตัวเองให้ดีที่สุด ก่อนจะนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ซัคเซสมีเดีย.
- จักรกฤษณ์ โปดาพล. (2556). การทบทวนวรรณกรรม: หลักการและการใช้. ค้นจากเว็บไซต์ www.mbuslc.ac.th เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2556.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. เลย: วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- ไพฑูริย์ สินลรัตน์. (2548). ก้าวสู่การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน. ขอนแก่น: วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 1 ฉบับที่ 2.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). วิพากษ์และข้อเสนอแนะแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. เอกสารประกอบคำบรรยาย วันที่ 7 มิถุนายน 2556.